

T.C.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

CEZA BÖLÜMÜ

ESAS NO : 1987/52

KARAR NO : 1987/64

ÖZET: Memurin Muhakematı Kanunu kapsamına girmeyen sanık hakkında genel hükümlere göre işlem yapılması gerektiğinden davada adli yargı yerinin görevli olduğu hk.

TCK. 266. md. 260. md.
6085. S. K. 60.

K A R A R

Davacı : K.H.

Sanıklar : Salih Dinç ve arkadaşları

O L A Y : Üsküdar C. Savcılığınca düzenlenen 14.9.1979 günlü, 1979/1092

sayılı iddianamede "17.4.1979 günü Üsküdar'dan hareketle Beykoz'a gitmekte bulunan İstanbul Anadolu Yakası İETT Bağlarbaşı otobüsünde, otobüs şoförü Zühtü Kaya'ya sanıklardan Vahit Korkmaz, Hulusi Aslan Özcanlı ve Mehmet Yavuzbaşın hakaret ettikleri, müessir bir olayın vukuu bulmaması için otobüs şoförünün adı geçen sanıklardan davacı olması sebebiyle, aynı otobüste seyahat etmekte olan İstanbul Emniyet Müdürlüğü 1. Şube polis memurlarından müştekiler Orhan Dinç ile Ahmet Büyükköz'un münasip bir şekilde her üç sanığa da müdahale ettiklerinde, ikazı aşmayan davranışta bulduklarında aynı sanıkların polis memurlarına "polis memuru oldunuzda ne oldunuz ulan" şeklinde hakarete buldukları, sanık Yaşar Zorlu'nun da bu sanıklara katıldığı, tavır ve hareketleri il adları geçen sanıkların görevli memurlara, o anda fiilen el koydukları görevlerinden dolayı kavlen ve fiilen hakarete buldukları, hareket halinde olan otobüsün Vaniköy İETT şebekesi önünde durduğunda, sanıkların otobüsden indikleri, görevli müşteki memurlar Kanlıca Karakolunda görev yapmakta olan polis memuru şahit Abdullah Kurt'u refakatlerine alarak Vaniköy İETT işletmesine gittikleri, burada sorumlu durumda bulunan ve müdürlük görevini yapan sanık Salih Dinç'e durumu anlattıkları, sanıkların kendileri ne teslim için yardım talebi istedikleri, ancak bu sanığın görevlilere yardım etmediği gibi "ben kimseyi teslim etmem, buradan adam alamazsınız." diye bağırarak etrafına orada çalışan kişileri topladığı, bu suretle nüfus ve kuvvet gösterisinde bulunduğu, ancak görevlilerin onu dinlemiyerek sanıkları iş yerinden aldıkları, hakkında gerekli soruşturmayı yaptıkları, belirtilerek ve sanıklardan Mehmet Yavuzbaşı ile Yaşar Doğru'nun müsnet suçtan eylemlerine uyan TCK.nun 266/1., 6085 sayılı Trafik Kanununun 60/E. maddesi, sanıklar Aslan Özcanlı ile Vahit Korkmaz haklarında müsnet suçtan eylemlerine uyan TCK.nun 266/1., sanık Salih Dinç hakkında müsnet suçtan eylemine uyan TCK.nun 260. maddeleri ile yargılanmaları ileri sürülerek kamu davası açılmıştır.

..../....

1-Üsküdar Asliye Ceza Mahkemesi; 6.3.1981 gününde, 1979/290-1981/81 sayı ile sanıklardan kimilerinin mahkumiyetine, kimilerinin beraatine karar vermiş, ancak sanık Salih Dinç hakkında ise bu sanığın 657 sayılı Kanuna tabi devlet memuru olması nedeniyle Memurin Muhakematı Kanununa göre işlem yapılması gerekeceği cihetle muhakemenin durulmasına ve gereği için dosyanın İdare Kuruluna tevdiini kararlaştırmıştır.

2- İstanbul İl İdare Kurulu; 1.9.1982 gününde, 1982/20-199 sayı ile; sanığa atılı görevli polis memurlarının görevlerinin icrasına muhalefet etmek ve hakarete bulunmak suçu mevcut delillerle sübut bulmadığından sanığın yargılanmasına gerek olmadığı karar vermiştir. Anılan karar; yasa gereği kendiliğinden incelenmek üzere dosyası ile birlikte Danıştay 2. Dairesi'ne gönderilmiştir.

3- Danıştay 2. Dairesi; 13.3.1987 gününde, 1985/98-1987/923 sayı ile; 1580 sayılı Kanunun 1. ve 102. maddelerine göre belediye memur ve müstahdemlerinin Memurin Muhakematı Kanununa tabi oldukları, 3645 sayılı Kanunun 1. maddesine göre İETT'nin İstanbul Belediyesi'ne devredilerek 2. maddesi uyarınca İstanbul Belediyesi'ne bağlı hükmi şahsiyete haiz İETT Umum Müdürlüğü'nün kurulduğu, 5. ve 12. maddelerine göre İETT'nin özel hukuk hükümlerine ve kazanç vergisine tabi olup, Artırma, Eksiltme ve İhale Kanununa, Muhasebe-i Umumiye Kanununa tabi olmadığı, bu hükümlerin birlikte incelenmesinde İETT memurlarının 1580 sayılı Kanunun 102. maddesi kapsamına girmedikleri ve Memurin Muhakematı Kanununa tabi olmadıkları sonucunun çıktığı, bu duruma göre İETT personeli olan sanık hakkında genel hükümlere göre işlem yapılması gerektiğinden Men-i muhakemesine ilişkin olarak verilen ve yasa ve yönetime aykırı bulunan il idare kurulu kararının bozulmasına ve Memurin Muhakematı Kanuna göre karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir.

Görev uyuşmazlığı; Sanık Salih Dinç hakkında Üsküdar Asliye Ceza Mahkemesince verilen ve görevsizlik kararı niteliği taşıyan karar ile, Danıştay 2. Dairesince verilen ve görevsizlik kararı olarak mütalaası icabeden kararlar nedeniyle 2247 sayılı Kanunun 14. maddesinde belirlenen görev uyuşmazlığı doğduğu ileri sürülerek dosya, bu uyuşmazlığın çözümü için 2247 sayılı Kanunun 14. ve 15. maddelerine göre Danıştay Genel Sekreterliğinin 4.5.1987 günlü, 85/98-87/923 sayılı yazısı ekinde Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE: Türk Ulusu adına yargı yetkisini kullanan Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü, Servet Tüzün'ün Başkanlığı'nda, Y. İsmet Ayer, Mebrure Gözdemir, A.Mazhar Akman, Uğur Tönük, Necati Karakış, ve Muammer Aksüt'ün katılmaları ile yaptığı,

22.6.1987 günlü, toplantıda geçici raportör Hakim M. İlhan Dinç'in raporu ile dosyada belgeler ve Cumhuriyet Başsavcılığının 8.6.1987 günlü, TM.455 sayılı ve Danıştay Başsavcılığının 27.5.1987 günlü, 1987/11 sayılı ve davada adli yargı yerinin görevli olduğu yolundaki yazılı düşünceleri okunduktan, toplantıya Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Bekir Mavioğlu ile Danıştay Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Tahsin Yağmur'un yazılı düşünceleri doğrultusundaki sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüldükçe düşünüldü:

Görev sorunun çözümü için öncelikle 2247 sayılı Kanununun 14. maddesinde belirtilen biçimde olumsuz bir görev uyuşmazlığının oluşup oluşmadığının ve olumsuz görev uyuşmazlığı doğmuş ise, uyuşmazlığın çözümünün Uyuşmazlık Mahkemesi'nin görevi alanına girip girmediğinin tesbiti gerekir.

2247 sayılı Kanununun 1. maddesine göre, Uyuşmazlık Mahkemesi, adli, idari ve askerî yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözmekle görevli yüksek bir mahkemedir. Aynı Kanununun 14. maddesinde ise; olumsuz görev uyuşmazlığının doğduğunun ileri sürülebilmesi için "adli, idari veya askerî yargı mercilerinden en az ikisinin tarafları, konusu ve nedeni aynı olan davada kendilerini görevsiz görmeleri ve bu yolda karar vermiş olmaları gerekir." hükmü yer almaktadır.

Danıştay 2. Dairesi'nce verilen (Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanun'a göre bir karar verilmesine yer olmadığı) biçimindeki karar ile Üsküdar Asliye Ceza Mahkemesi'ne verilen sanığın görevi icabı Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanun'a tabi olması gerektiği ve bu nedenle kamu davasının durdurulmasına ve dosyanın İl İdare Kurulu'na gönderilmesine ilişkin karar nedeniyle idari ve adli yargı mercileri arasında yukarıda sözü edilen madde uyarınca olumsuz görev uyuşmazlığı bulunup bulunmadığının saptanması için Danıştay 2. Dairesi'nin 2247 sayılı Kanun karşısında, yargı mercii olup olmama yönünden niteliği ve verilen kararın içeriği gözden geçirilmelidir.

Bilindiği gibi, Danıştay 2. Dairesi; 2575 sayılı Kanun'un 41., 43. maddelerinde gösterildiği biçimde kurulan bir idari dairedir. Danıştay'da yargı kararı veren daireler ise; aynı Kanununun 26. ve sonraki maddelerine göre dava daireleridir. Konuya bu açıdan bakılınca Danıştay 2. Dairesi'nin idari bir yargı mercii ve Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanun'a göre verdiği kararın yargı kararı olup olmadığının belirlenmesi gerekmektedir.

1684 sayılı Kanun'un; 1961 Anayasası'nın bu günkü Anayasamızın 158. maddesine tekabül eden 142. maddesine aykırı olup olmadığını, iptal istemi üzerine inceleyen Anayasa

Mahkemesi'nin 2.6.1984 günlü, 1983/88, 1984/44 sayılı kararı konuya ışık tutacak nite tedir. Anılan kararın bu konu ile ilgili kısımlarında "9.7.1961 günlü ve 334 sayılı Anayasa'nın 7. maddesinde" yargı yetkisini Türk Milleti adına bağımsız mahkemeler kullanır." denilmektedir. Anayasanın 114. maddesinin gerekçesinde de bir mercinin kaza organı olarak vasıflandırılabilmesi için kazai bir usul uygulanmasından başka üyelerinin de bağımsız olması ve hakim niteliğini haiz bir hakim statüsünde bulunması da şarttır... Memleketimizde idari kaza manzumesinde, kaza ve vilayet heyeti, temyiz komisyonları, gümrük eksperleri heyetleri ve disiplin kurulları gibi tam bir kaza organı sayılmayacak mercilerde mevcuttur....." denilerek bunların tam bir kaza organı sayılmayacakları belirtilmiştir. Bundan ötürü, heyetler ve makamlar Anayasa'nın 142. maddesindeki yargı mercilerinden sayılamazlar. Bunlarla öteki adli makamlar arasında çıkan uyumsuzlukları çözümlenmesi Anayasa'nın 142. maddesine göre Uyuşmazlık Mahkemesi'nin görevine girmeme tedir.....Danıştay 2. Dairesi, idarî dairelerden olmakla birlikte, Anayasa gereğince yüksek mahkemelerden biri olan Danıştay'ın idarî ve kazai görev yapmaları bakımından b ayırma tabi tutulmayan bütün dairelerini birer yargı mercii, saymak gerekir. Bu sebeple Danıştay'ı ve onun bünyesi içinde olan 2. Daireyi 1684 sayılı Kanun'un 1. maddesinde sözü geçen idare heyetleri ile kaza selâhiyetine haiz makamlar niteliğinde bir kuruluş olarak kabul etmeye yer yoktur. Bu görüşün sonucu olarak Danıştay 2. Dairesi 1684 sayılı Kanun kapsamı dışında düşünülemez....." denilerek Danıştay 2. Dairesi'nin idarî yargı mercii olduğunu belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesi kararında sözü edilen 1961 Anayasası'nın 7. ve 14. maddelerindeki tetkik konusu ile ilgili esaslar 1982 Anayasası'nın 9. ve 125. maddelerinde de aynen yer almıştır.

İdarî Yargı mercii olduğu böylece saptanan Danıştay 2. Dairesi'nin Memurun Muhakematı Hakkındaki Kanun'a göre verdiği kararın yargısal bir karar olduğu kuşkusuzdur. Çünkü bu karar idarî bir yargı mercinden, yargısal yöntemler uygulanarak verilmiştir.

Öte yandan Memur Muhakeme kararları sanık memurun ceza mahkemelerinde yargılanmasını önlediği gibi, Lüzu mu Muhakeme Kararları da sanık hakkında bu mahkemelerde yargılama yapılmasının gerekliliğini belirtir. Böylece, bu kararlar memurun yargılanmasının gerekli olup olmadığı konusundaki uyumsuzluğu çözümler.

Olayımızda olduğu gibi, "Memurin Muhakematı Hakkındaki Kanun'a göre karar verilmesine yer olmadığına" ilişkin karar açın, genel hükümlere göre kovuşturulmasının

gerekliliğini belirtir. Bu niteliği ile bu kararın bir görevsizlik kararı olduğu kuşkusuzdur.

Bu durumda adli ve idari yargı merciilerince verilmiş iki ayrı görevsizlik kararı bulunduğuna göre, ortada 2247 sayılı Kanun'un 14. maddesinde öngörülen biçimde bir olumsuz görev uyumsuzluğu doğduğunun ve bunun çözümünün Uyuşmazlık Mahkemesi'nin görev alanına girdiğinin kabulü gerekir.

Bu görüşe üyelerden Y. İsmet Ayer katılmamıştır.

Uyuşmazlığın, idari yargı merci olan Danıştay 2. Dairesi ile, adli yargı merci olan asliye ceza mahkemesi kararları arasında çıkması karşısında, bu uyumsuzluğun çözümü bakımından Uyuşmazlık Mahkemesi'nin yetki alanı üzerinde de durulmalıdır.

Bilindiği gibi, Anayasa'nın 158. ve 2247 sayılı Kanun'un 1. maddeleri, Uyuşmazlık Mahkemesi'nin adli, idari ve askerî yargı mercileri arasındaki uyumsuzluklarda görevli yargı yerini belirleme ile yükümlü kılmıştır. Olumsuz görev uyumsuzluğunun olduğu durumlarda, bu uyumsuzluklar çözülenedek işin esasına girilmesi olanağı bulunmadığına, bu konu ise kişilerin hak arama özgürlüğünü engelleyeceğine göre, Uyuşmazlık Mahkemesi böyle durumlarda önüne gelen işi karara bağlama, yani olumsuz görev uyumsuzluğunu çözümleme yükümlülüğü altındadır. Çünkü, Uyuşmazlık Mahkemesi görevli yargı yerini belirleme ve böylece adli, idari ve askerî yargı düzenleri arasındaki dengeyi ve hukuki istikrarı sağlamak amacı ile kurulmuştur.

Görevli yargı yerinin belirlenmesine gelince; her iki mahkeme arasında görev uyumsuzluğuna yol açan husus, sanığın Memurin Muhakematı Kanununa tabi olup olmamasından kaynaklandığından, öncelikle sanığın görevli olduğu kuruluşun statüsü ve buna göre sanığın Memurin Muhakematı Kanunu kapsamına girip girmediği belirlenmelidir.

İncelenen dosya içeriğine göre, sanık Salih Dinç, olay tarihinde İstanbul Belediyesi İstanbul Elektrik, Tramvay ve Tünel İşletmesi Genel Müdürlüğünde görevli olup, bu göreve İstanbul Valiliği'nin ^{önerisi} ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın oluru ile 657/1847 sayılı Kanunun 92. maddesi gereğince 13.1.1978 tarihinde atanmıştır.

Kısa adı İETT olan İstanbul Elektrik, Tramvay ve Tünel İşletmesi Genel Müdürlüğü; 3645 sayılı Kanunla kurulmuş olup, anılan Kanunun 2. maddesine göre hükmi şahsiyet haiz ve İstanbul Belediyesi'ne bağlı bir genel müdürlüktür. Aynı Kanunun 5. maddesi uyarınca özel hukuk hükümlerine göre idare olunan İETT; Artırma, Eksiltme ve İhale Kanunu ile Muhasebe-i Umumiye Kanunu ve Belediye Nizamnamesi hükümlerine tabi bulunmaktadır.

Ne varki, İETT İstanbul Belediyesi'ne bağlı olduğundan, 1580 sayılı Kanunun 102. maddesine göre mensuplarının belediye memurları gibi mütalaa edilerek, işledikleri suçlardan dolayı Memurin Muhakematı Kanuna tabi olup olmadıkları konusunda kuruluş kanununda açıklık bulunmamaktadır.

Ancak, gerek 3645 sayılı Kanunun yukarıda belirtilen hükümleri gerek 1580 sayılı Kanunun 102. maddesindeki hükmün birlikte incelenmesinden, İETT'nin, İstanbul Belediyesi'ne bağlı olmasına karşın, ayrı bir tüzel kişiliği bulunmasına, özel hukuk hükümlerine göre yönetilmesine, mensuplarının İstanbul Belediyesince atanmasına binaen, İETT memurlarının, belediye memur ve müstahdemi olmadıkları ve 1580 sayılı Kanunun 102. maddesi kapsamında bulunmadıkları, sonuç olarak Memurin Muhakematı Kanunu kapsamına girmedikleri ortaya çıkmaktadır.

Öte yandan sanığın, olay tarihinde çalıştığı İETT'nin Vaniköy Şebekesi;1312 sayılı Yasa'nın 27. maddesi gereği TEK. tarafından personel ve mal varlığıyla devralmış ve sanık TEK personeli olmuştur.

TEK; 233 sayılı KHK ile Kamu İktisadi Teşebbüsü olup, sermayesinin tamamı devlete ait, tekel olarak mal ve hizmet üreten ve dağıtan (elektrik), kamu hizmeti ağır basan kamu iktisadi kuruluşları arasında yer almakta, tüzel kişiliğe sahip ve özel hukuk hükümlerine tabi bulunmaktadır.

Kamu İktisadi Teşebbüslerinin ve bu arada TEK'in bu özel statüsü nedeniyle mensupları; Memurin Muhakematı Kanunu hükümlerine tabi bulunmamakta ve haklarında genel hükümlere göre işlem yapılması gerekmektedir. Nitekim bu görüş yargısal içtihatlarda da aynen yer almakta, örneğin gerek Danıştay 2. Dairesi'nin muhtelif kararlarında, gerekse Yargıtay İçtihatları Birleştirme Kurulu'nun 28.3.1945 günlü, 1/6 sayılı kararında; kamu iktisadi teşebbüslerinin faaliyet ve çalışma elemanları hakkında Memurin Muhakematı Kanunu hükümlerinin uygulanamayacağı belirtilmiş bulunmaktadır. Öte yandan doktrinde de; özel kanunlardaki "memur gibi cezalandırılır" yolundaki hükümler "memur gibi muhakeme edilir." şeklinde yorumlanmamakta, bunun için özel kanunlarda Memurin Muhakematı Kanunu uygulanacağına dair açık hükümler bulunması gereğine işaret edilmektedir. (Ceza Muhakemesi Hukuku, Kunter, 8. Bası sahife 134) Bu itibarla sanığın mensubu olduğu kuruluşun özel kanununda bu yolda açık hüküm bulunmadığından sanığın Memurin Muhakematı Kanununa tabi olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Tüm yukarıda açıklanan nedenlerle davada; sanık hakkında, genel hükümlere göre

işlem yapacak adli yargı yeri görevli bulunduğu Üsküdar Asliye Ceza Mahkemesi'nin 6.3.1981 günlü, 1979/290-1981/81 sayılı kararın; sanıkla ilgili kısmının kaldırılması karar verilmelidir.

SONUÇ: Olumsuz görev uyuşmazlığının çözümünün Uyuşmazlık Mahkemesi görev alanına girdiğine, üyelere Y. İsmet Ayer'in karşı oyu ve oyçokluğuyla, anlaşmazlığı niteliğine göre, dava konusu suç hakkında Memurin Muhakematı Kanununun uygulanmayıp Cumhuriyet Savcılığınca doğrudan doğruya takibat yapılması gerektiğine, bu nedenle Üsküdar Asliye Ceza Mahkemesinin 6.3.1981 günlü, 1979/290 esas, 1981/81 sayılı sanık Salih Dinç ile ilgili görevsizlik kararının kaldırılmasına, 22.6.1987 gününde kesin olarak oybirliğiyle karar verildi.

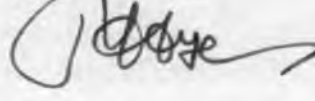
Başkan

Servet Tüzün

Üye

Y. İsmet Ayer

Üye

Mebrure Gözdemir

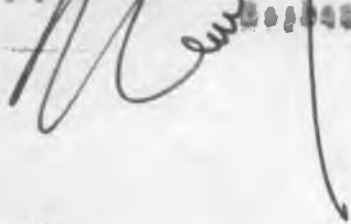

Üye

A. Mazhar Akman

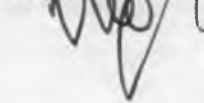

Bu kararın Resmî gazetesinde
yayımlı uygundur.

Üye

Uğur Tönük

Üye

Necati Karakiş

Üye

Muammer Aksüt

i/ç

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

CEZA BÖLÜMÜ

ESAS NO : 1987/52

KARAR NO : 1987/64

KARŞI OY YAZISI

"Umumi mahkemeler ve karar hâkimleri ve müstantiklerle umumi ve hususu kaza selâhiyetini haiz makamlar arasındaki ihtilafın halli hakkında" ki 1684 sayılı Yasa'nın 1. maddesinde;

"Umumi mahkemeler, karar hâkimleri ve müstantiklerle idare heyetleri ve sair kaza selâhiyetini haiz makamlar arasında vazife ve selâhiyet sebebiyle hadis olacak ihtilafın halli, Temyiz Mahkemesi Ceza Heyeti Umumiyesine aittir.

Bu ihtilafın hallinde Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununu Hükümleri sari olur." hükmü öngörülmüştür.

İncelenen soruşturma dosyasında; görev yönünden oluşan uyumsuzluk, mahkeme kararı ile aynı yer İl İdare Kurulu kararı arasındadır. Başka bir anlatımla, görev yönünü belirleyecek asil organlar mahkeme ile İl İdare Kuruludur.

Danıştay 2. Dairesince; İl İdare Kurulu tarafından verilen kararın, niteliğine göre, kendiliğinden ya da itiraz üzerine, üst itiraz mercii olarak incelenip, bozulması bu esası etkileyecek ve değiştirecek bir nitelik taşımamaktadır.

Zira, Danıştay 2. Dairesi yüksek dereceli idarî yargı mercii (İdarî Mahkeme) olarak doğrudan kendisine açılmış bir davaya bakmak ve sonuçlandırmak durumunda olmayıp; İl İdare Kurulunca verilen kararı üst inceleme ve itiraz mercii sıfatıyla tetkik edip, bozmak veya onamak gibi sınırlı bir yetkiye sahip bulunmaktadır.

Ayrıca, Danıştay 2. Dairesi'nin söz konusu kararını bir görevsizlik kararı niteliğinde kabul etmekte olanaksızdır. CMUK.nun 263. maddesinde vurgulandığı gibi, görevsizlik kararları son soruşturmanın açılmasına ilişkin bir kararın bütün sonuçlarını oluşturur ve aynı koşullara tabi olur ki, bunda da sanığa yüklenen suç, suçun yasal öğeleri, uygulanacak yasa maddesi ve duruşmanın hangi mahkemede yapılacağı hususlarının açıkça gösterilmesi gereklidir. Danıştay kararı ise bu öğeleri içermemektedir.

Bu itibarla, oluşan görev uyumsuzluğunun, 1684 sayılı Yasa'nın 1. maddesi uyarınca, Yargıtay Ceza Genel Kurulunca incelenip çözüme bağlanması gerekmektedir.

Açıklanan/^{bu}nedenlerle, işin Uyuşmazlık Mahkemesinde incelenip, uyumsuzluğun çözülmesi doğrultusundaki çoğunluk kararına karşıyım.

Üye

Yavuz İsmet Ayer

